

datum: 20 december 2023

standpunt over stopzetting subsidiëring woonwagenterreinen

Samenvatting standpunt

Door de beslissing om geen middelen vrij te maken voor de realisatie en renovatie van woonwagenterreinen verplaatst de Vlaamse overheid de volledige verantwoordelijkheid en financiering naar het lokale bestuur. Het is niet evident om als lokaal bestuur die kosten volledig op zich te nemen, laat staan te zorgen voor een uitbreiding van het aantal standplaatsen of een nieuw terrein te realiseren. Bovendien gaat het om een erg specifieke doelgroep waar algemeen weinig animo voor is.

Deze beslissing brengt een aantal steden en gemeenten die plannen hadden om het lokale residentieel woonwagenterrein te renoveren in de problemen. Bovendien is er geen enkele vorm van overgangsmaatregel genomen.

De VVSG vraagt om minstens een ruimere realistische overgangsfase te voorzien zodat gemeenten wel nog een dossier kunnen indienen. Daarnaast is het nodig dat de Vlaamse overheid op langere termijn blijft voorzien in financiële ondersteuning van woonwagenterreinen, zowel voor realisatie, inrichting, uitbreiding en renovatie. Het voorzien van voldoende woonwagenterreinen is geen loutere lokale nood en bevoegdheid. De decretale basis, de Codex Wonen, is er nog steeds.

1. Stopzetting subsidies

Wonen in Vlaanderen is bevoegd voor de subsidiëring van de kostprijs voor de verwerving, inrichting of uitbreiding van zowel een residentieel- als doortrekkersterrein of de renovatie van een woonwagenterrein. De subsidie voor het verwerven van gronden, inrichten van nieuwe terreinen en uitbreiden van het aantal standplaatsen bedraagt 100% (met maxima), voor de renovatie bedraagt het 90% (met maximum).

Vanaf 1 januari 2024 kunnen initiatiefnemers geen nieuwe subsidies meer krijgen voor de verwerving, inrichting, uitbreiding en renovatie van woonwagenterreinen. Dit is een beslissing van de Vlaamse Regering tijdens de begrotingsbesprekingen voor de begrotingsopmaak 2024. Wanneer de minister van Wonen een project voor 1 januari 2024 principieel of definitief goedkeurt of goedkeurde, dan verandert er niets. Het project kan verder gefinaliseerd worden, met het oog op een definitieve goedkeuring en voor de uitbetaling van subsidieschijven.

De bevoegde minister verdedigt deze maatregel met de stelling dat deze subsidiemogelijkheid de voorbije jaren weinig is gebruikt.

Deze maatregel is gecommuniceerd naar de lokale besturen op 9 november 2023.

2. Bespreking

Woonwagenbewoners en terreinen

Woonwagens zijn een erkende woonvorm binnen de Codex Wonen en de woonwagencultuur is door Vlaanderen erkend als immaterieel erfgoed. Het Europees verdrag voor de rechten van de Mens (Art. 8 EVRM) beschermt het recht op respect voor privé & familielevens incl. het recht op eerbiediging van een bijzondere, nomadische levenswijze die een minderheid hanteert.

Onderzoek door ABB (2012), Kinderrechtencommissariaat (2014), HIVA (2020) en Caritas Vlaanderen (2023) toont aan dat er een groeiend tekort is aan residentiële standplaatsen, versterkt door

- afbouw van private woonwagenterreinen: families die een privéterrein huren of gekocht hebben komen meer en meer in moeilijkheden met stedenbouwkundige voorschriften
- Slechts 28 gemeenten hebben een residentieel woonwagenterrein. Er is weinig animo bij andere gemeenten om te investeren in woonwagenterreinen en ze te beheren. De noodzakelijke groei werd enkel gerealiseerd op bestaande terreinen.
- aantal romsgezinnen neemt toe door hogere geboortecijfers op jongere leeftijd

Overgangsperiode

De overgangsfase, als je dit zo al kan noemen, is erg beperkt. Er moet immers een principiële of definitieve goedkeuring van een volledig aanvraagdossier zijn voor 1 januari 2024. Dit houdt in dat de volgende stappen moeten gezet zijn:

1. De beslissing van de initiatiefnemer van het project met de goedkeuring van het bedrag van de raming van de werken en de gekozen gunningswijze.
2. Indien het terrein door meerdere initiatiefnemers wordt ingericht, een beslissing waarbij een initiatiefnemer wordt gemachtigd om op te treden.
3. Het verslag van het lokaal woonoverleg.
4. Een liggingsplan schaal 1/10.000.
5. Een verklaring van eigendom (indien er geen verwervingssubsidie werd toegekend).
6. Het ontwerpdossier (bestek met gedetailleerde meetstaat / offerteformulier / plannen / gedetailleerde raming).
7. Een stedenbouwkundige attest.

Gemeenten die dus nu werkten aan een dossier en planden om de komende maanden een aanvraag in te dienen, worden dus voor het blok gezet. Het is zo goed als onmogelijk om tegen eind december alle nodige stappen doorlopen te hebben. Zelfs wanneer er al een stedenbouwkundig attest zou zijn. Bovendien moet het dossier ook nog eens door de Vlaamse administratie geadviseerd worden, zowel inhoudelijk als financieel, waarbij de hiervoor nodige termijnen eveneens niet toelaten om een dossier nog tijdig principieel goedgekeurd te krijgen. De mededeling aan de initiatiefnemers voor woonwagenterreinen komt dus veel te laattijdig.

De gemeenten die reeds over een woonwagenterrein beschikken werden bovendien ook niet bevraagd naar eventuele plannen. Nochtans monitort Vlaanderen de woonwagenterreinen. Zij kunnen dus perfect weten welke noden er zouden zijn.

3. Voorstel standpunt (goedgekeurd)

Het stopzetten van de financiële ondersteuning door de Vlaamse overheid van de terreinen zal wellicht leiden tot een vergroting van de problematiek voor deze kleine maar zeer kwetsbare groep. De kans dat de woningkwaliteit op de terreinen vergroot neemt immers af. Door de beslissing om geen middelen vrij te maken voor de renovatie van woonwagenterreinen verplaatst de Vlaamse overheid de volledige verantwoordelijkheid en financiering naar het lokale bestuur. Het is niet evident om als lokaal bestuur de kosten voor de renovatie of inrichting volledig op zich te nemen, laat staan te zorgen voor een uitbreiding van het aantal standplaatsen of een nieuw terrein te realiseren.

Deze beslissing brengt een aantal steden en gemeenten die plannen hadden om het lokale residentieel woonwagenterrein te renoveren in de problemen. Bovendien is er geen enkele vorm van overgangsmaatregel genomen. De vraag zal dan zijn of de lokale initiatiefnemer zelf alle kosten zal willen en kunnen dragen.

De VVSG vraagt om minstens een ruimere realistische overgangsfase te voorzien zodat gemeenten wel nog een dossier kunnen indienen. Daarnaast is het nodig dat de Vlaamse overheid op langere termijn blijft voorzien in financiële ondersteuning van woonwagenterreinen, zowel voor realisatie, inrichting, uitbreiding en renovatie. Het

voorzien van voldoende woonwagenterreinen is geen loutere lokale nood en bevoegdheid.
De decretale basis, de Codex Wonen, is er nog steeds.